

8. Min midsommar (Svenskt midsommarfirande)

AV-nummer: 11223tv8

Vi får i detta program följa Natalie, 11 år, när hon reser för att fira midsommar med sin mormor och morfar i den lilla byn Backa i Dalarna. *Förr firades midsommardagen alltid 24e juni. Numera varierar datumet, men varje år infaller midsommarafton på fredagen och midsommardagen på lördagen efter sommarsolståndet.* Vi följer Natalie på tåget upp till Dalarna och midsommarens festligheter. Bland annat klär hon och reser midsommarstången tillsammans med de andra festdeltagarna och dansar traditionella danser kring den. Natalie plockar sju sorters blommor som hon lägger under kudden. Förhoppningsvis kommer hon att drömma om den hon ska gifta sig med...

Tidkod Programinslag

- 00.00 Vinjett.
- 00.15 Natalie sitter på tåget på väg till mormor och morfar för att fira midsommar. Hon funderar över vad det kommer att bli för väder på midsommarafton.
- 00.45 På stationen. Natalie berättar att mamma och pappa är kvar i stan eftersom hon när som helst ska få ett syskon. Mormor och morfar kommer och hämtar henne i bil. "De frågar om allt och alla." Väl framme vill Natalie vara uppe länge, men hon är trött och somnar.
- 01.25 Natalie sitter utanför huset. Det är molnigt och hon undrar hur vädret kommer att bli i morgon på midsommarafton. Morfar tror att det kommer att bli fint. Hon leker och balanserar med sin vän Erik på majstången.
- 02.40 Midsommarafton. Natalie åker lövad vagn bakom traktorn som hämtar upp alla som ska till ängen.
- 03.25 Natalie plockar kvistar med löv tillsammans med morfar och de andra. De binder girlanger till midsommarstången. Morfar säger att "det är som att sy en klänning åt bruden". Natalie och Erik plockar blommor på en äng.
- 04.40 I väntan på att stången ska resas och dansen börja, så flätar mormor håret på Natalie. Mormor berättar att man ska plocka sju sorters blommor och lägga under kudden på midsommarafton. Sedan kommer man att drömma om den man ska gifta sig med!
- 05.05 På festplatsen. Ett spelmannslag spelar och barnen går efter bärande på långa lövgirlanger. Nathalie är med och klär midsommarstången som "blir precis så grön och fin som sommaren ska vara". Midsommarstången reses.
- 07.00 Natalie och de andra barnen drar dragkamp. "Danserna och lekarna är samma som varje år. Det är ju det som är det roliga med dem. Nu känner man i hela kroppen att det är sommarlov."
- 07.30 På festplatsen. Dansen kring midsommarstången har börjat. De dansar traditionella midsommardanser. Natalie önskar att hon hade så långa armar att hon kunde vifta bort molnen.
- 09.15 Natalie plockar sju sorters blommor med Erik och hunden Hugo som sällskap - men hon får inte prata med dem. "Om drömmen ska slå in måste man vara tyst när man plockar de sju blommorna, och sedan får man inte säga något förrän nästa dag." Natalie lägger sig med blommorna under kudden.
- 10.10 Natalie och Erik åker häst och vagn. De är hembjudna till Eriks familj på midsommardagen. Ett långbord är uppdukade. Färskpotatis, smör och bröd är gott tycker Natalie. "Det är egentligen det enda jag gillar av midsommarmaten." De sjunger och skålar tillsammans.
- 11.50 "Om man går barfota på midsommardagen så kan man se älvor dansa i dimman. Ja, det säger Erik i alla fall." De springer barfota och sätter sig på en liten bro och väntar. Inga älvor dyker upp, så Erik dansar en egen älvdans.
- 12.40 På söndagen rör de över Siljan till kyrkan i en stor, gammal kyrkbåt. Det regnar.
- 13.20 I kyrkan spelas det fiol. Natalie funderar över att hon kommer sakna mormor, morfar, Erik och hunden Hugo när hon åker tillbaka till stan.
- 13.55 På tåget hem. Natalie hoppas att hon får en liten bror eller syster snart!

Världens fest – i Sverige

Min midsommar

Vad är midsommar?

Midsommarhögtiden är sommarens största fest i den svenska kulturen. Då har de sista resterna av vintern försvunnit i hela landet. Sommaren och semestern firas in med blommor, sång och dans runt midsommarstången.

När firas midsommar?

Före 1952, inföll alltid midsommardagen den 24 juni, på Johannes Döparens dag. Numera varierar datumet, men varje år infaller midsommarafton på fredagen och midsommardagen på lördagen efter sommarsolståndet.

Varför firas midsommar?

Det är möjligt att midsommarfirandet började som en förkristen solståndsfest, men det finns inga källor som bekräftar det.

När man på trehundralet i Rom bestämde sig för att fira Jesus födelsedag den 25 december, (vilket var dagen för vintersolståndet), bestämdes det att även Johannes Döparen skulle få sin egen dag.

I Lukasevangeliet berättas det om när Jesus mor sökte upp sin släkting Elisabet, (Johannes blivande mor som var gravid). När Maria berättade om sin graviditet kände Elisabet hur barnet hon själv bar på sparkade och "hon fylldes av helig ande" (Luk 1:41).

Maria stannade i Elisabets hus tre månader, och sedan födde Elisabet sin son. Johannes Döparen föddes alltså sex månader före Jesus – den 24 juni. Den 24 juni är en helgdag i kyrkoåret, helgad åt Johannes Döparen.

Hur firas midsommar?

I Danmark, Norge och delar av Finland är en tradition i midsommarfirandet att man tänder midsommareldar och så gjorde man även i Sverige förr i tiden. En del tror att eldarna har en koppling till Johannes döparen som i Johannesevangeliet liknas vid en eld. "Johannes var en lampa som brann och lyste, och en kort tid hänfördes ni av hans ljus" (Joh, 5:35) Numera är det **midsommarstången** som är den stora samlingspunkten under högtiden. Den lövade och blomsterprydda midsommarstången, eller majstången som den också kallas.

Den egentliga majstången är en kontinental företeelse som är känd sedan medeltiden. Man brukade då pryda stången med blommor och löv – att maja - för att fira sommarens ankomst.

När denna sed (troligtvis under medeltiden) infördes till Sverige från Tyskland kunde den av klimatiska skäl inte iscensättas 1 maj, utan fick vänta till midsommar.

Seden med midsommarstången spreds från städerna till landsbygden, där stången ofta fick stå kvar året om. I byarna var det ofta bylaget eller ungdomarna som reste stången. Numera är seden med den kollektivt resta majstången mycket vanlig, men den är kanske främst känd från Dalarna och Siljanstrakten där midsommarfirandet har blivit en stor turistattraktion.

Majstången har haft flera olika former, och kan se lite olika ut på olika platser i Sverige. En speciell västsvensk tradition är att ge majstången formen av en kvinnofigur (den har då ofta kallats Maja) och i kusttrakter har den kunnat se ut som en mast.

Men det är inte bara stänger som har "majats". Årstidens rika tillgång på grönt och blommor, har gjort att man även "majat" både hem och kyrkor, båtar, vagnar, dragare och kor och så vidare, vilket i de större städerna möjliggjordes av de lövmarknader som förlades till dagen före midsommaraftonen. När man byggde "lövhyddor"(kända sedan 1700-talet) kan det ha inspirerats av att man identifierat midsommaren med Bibelns lövhyddohögtid.

Världens fest – i Sverige

Enligt folktron är midsommaren den tid då man kan förutsäga vem man ska gifta sig med. Det vanligaste sättet att ta reda på detta är att under tystnad plocka **sju olika sorters blommor** under midsommarnatten och lägga dem under huvudkudden. Då sägs det att man ska drömma om sin framtida kärlek.

Ett annat sätt är att laga en "**saltgröt**" eller "**drömgröt**", som är en gröt som man saltar mycket och äter innan man går och lägger sig. Den som i drömmen ger en ett glas vatten att släcka törsten med är den som man ska gifta sig med. Gröten kan även bytas ut mot salt sill.

Enligt folktron är midsommarnatten fylld av **dolda krafter**. Blommorna, källornas vatten, grenarna och daggen ansågs på gott och ont ha ovanligt starka krafter just denna natt. Daggen som föll på kyrkogårdarna ansågs kunna bota ett stort antal sjukdomar. Midsommardagg i degen gav extra gott bröd. Var man sjuk kunde ett sätt till bättring vara att naken rulla sig i midsommarnattens helande dagg. Vissa blomarter, till exempel pion, skulle helst höljas med en pappstrut, eftersom man ansåg att det fanns kräfta (cancer) i blomman denna natt. Grenar av vissa träd kunde avvärja trolldom, andra bota sjukdom, åter andra bringa olycka.

Frågor att diskutera efter programmet

- Vad tycker du verkar vara det bästa med högtiden? Varför?
- Finns det delar av högtiden som du känner igen från någon annan högtid? Vad då?
- Vad tycker du verkar vara den viktigaste delen av högtiden?
- Finns det delar av högtiden som är svåra att förstå? Vilka?
- Varför tror du att högtiden är så viktig för dem som firar den?
- Under högtiden förekommer en hel del symboler? Varför tror du att det är så? Vilka kommer du ihåg?
- Skulle du vilja vara med och fira den här högtiden? Varför? Varför inte?
- Om du skulle skapa en egen högtid – hur skulle den se ut och varför?